ગામડાના ગમાર

અથવા.

કેળવણી વગરનાં ભેજા વિશે હસવા
યોગ્ય કલ્પીત વૃત્તાંત

રચનાર.

વ્યંકટેશ બાપુજી કોઠારી.

(દેશમુખ દેશપાંડે મગણે ભુમ તાલુકે બારશી
જીલ્લા સોલાપુર)
હાલ વસ્તી કસ્બે પળસાણા તાલુકે મજકુર
પ્રાંત નવસારી રાજ્ય વડોદરા.

પ્રથમભાગ.——આવૃત્તી પહેલી

સુરત મધે.
કણપીઠની સડક ઉપર" સુરત સીટી સેન્ટ્રલ
પ્રેસ"માં **કેસુરજી રૂઘનાથજીએ** છાપી.
સન ૧૮૮૬—સંવત ૧૯૪૨

કીમત ૪ આના. પોસ્ટેજ જુદું

ગામડાના ગમાર

અથવા.

કેળવણી વગરના લોકો વિશે હસવા
યોગ્ય કલ્પીત વૃત્તાંત

રચનાર.

વ્યંકટેશ બાપુજી કોઠારી.

(દેશમુખ દેશપાંડે મગદ્ગ, ભુમ તાલુકે બારશી
જીલ્લા સોલાપુર)
હાલ વસ્તી કસ્બે પલસાણા તાલુકે મજકુર
પ્રાંત નવસારી રાજ્ય વડોદરા.

પ્રથમ ભાગ. —— આવૃત્તી પહેલી

સુરત મધ્યે.

કણપીઠની સડક ઉપર "સુરત સીટી સેન્ટ્રલ
પ્રેસ"માં કેશુરજી રૂઘનાથજીએ છાપી.

સને ૧૮૮૬ સંવત ૧૯૪૨

કીમત ૪ આના. પોસ્ટેજ જુદુ

જન પ્રાર્થના.

સાંપ્રત કાળમાં અનેક વિષયોના રસીક પુસ્તકો બહાર પડે છે. તે જોઈ એકાદ વિષયનું નાહનું બુક પ્રસિદ્ધ કરવા મને પણ ઉલટ આવી. જેથી આ છોટું પુસ્તક સુજ્ઞોની સેવામાં મુકવા આગળ પડ્યો છું. આ જ વિષય ઉપર ગ્રંથાંતર રચવાનું કારણ પુસ્તકની હકીકતમાં યોગ્ય સ્થળે પ્રસંગાનુસાર દર્શીત કરેલું હોવાથી અત્રે તેનો વિસ્તાર ન કરતાં માત્ર એટલીજ વિનંતી કરૂં છું કે કોઈ પણ બાબતનું પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવા જેટલી મારી શક્તિ અને યોગ્યતા નથી તો પણ મનની ઉલટે પ્રેરવાથી આ પહેલુંજ પગલું ભરેલું છે. માટે વિદ્વજનોએ દોષ ત્યાગ કરી ગુણ ગ્રાહ્ય થઈ આગળ ઉપરને માટે ઉત્તેજન આપશો, એમ સેવકને ઉમેદ છે.

આજ તિથિ તા૦ ૮મી ફેબરવારી સને ૧૮૮૯
મુ૦ શેહેર સુરત. સમરામપુરા કાળા મેડાની
શેરી મગનભાઈ મીજરમ વાળાની હવેલી.

હું છું
સેવક

વ્યંકટેશ બાપુજી કોઠારી

પુસ્તક કર્તા.

અર્પણ પત્રીકા

સુરતસે કીરત બડી, બીન પંખ ઉડ જાય.
સુરત તો જાતી રહી, કીરત કબુ ન જાય.

શ્રીમંત પ્રૌઢ પ્રતાપ રાઓ રાઓ મુરબ્બી ગોપાળરાવ નારાયણ એકઝેકટીવ સાહેબ પબ્લીક વર્કસ ડિપાર્ટમેંટ જીલ્હે અમદાવાદ.

આપની પ્રજા હિતકામે ઊમેદ આપણાની રીત અને દેશ જાણી તેમજ મારા કેટલાએક હિતકૃત્યોમા આપની અધિક મહેનતને તસદી જોઈ તેનું હંમેશ સ્મર્ણ રહેવા આપ ગુણીજન ગૃહસ્થને આ અલ્પ પુસ્તક પ્રીતિ યુક્ત સહીત અર્પણ કરૂં છું તે સ્વીકારશોજી.

તા૰ ૮. ૨. ૮૬ મીતી માઘ સુદ ૪ સોમવાર મુકામ શહેર સુરત સગરામપુરા કાળા મહેતાની શેરી; મસ્જીદની પાસે ની વાડી.

આપનો આભારી શેવક

व्यंकटेश बापुजी कोठारि
पुस्तक कर्ता.

સાહેબ? જરા ધ્યાન આપશો?

ગ્રાહક થવાની આશાએ આ બુક આપની હજુર મોકલીછે માટે યોગ્ય લાગેતો કિંમત અગર બુક પાછી વાળવા તુરત કૃપા કરશોજી.

હિતેચ્છુ.

व्यंकटेश बापुजी कोठारी

ग्रंथ कर्ता

૨૬૨૪

ગામડાના ગમાર.

અથવા

કેળવણી વગરનાં લોકો વિષે હસવા યોગ્ય

કલ્પીત વૃતાંત.

દુહો

ક્યા ગાંડુંકી ચાકરી, ક્યા લંડીકે સાથ,
ક્યા અંધેકું આરસા, ક્યા બહીરેસેં બાત.

(કબીર)

ઈસવિસનની પુર્વે નર્મદાના પ્રદેશમાં યાને મધ્ય હિંદુસ્થાનમાં મતલબખાં નામના નવાબનું ખટપટપુર નામે જુનું ખંડિએર રાજ્ય હતું. આ નવાબની રાજ્ય રિતી અને વર્તણુક કેવળ પોતાના નામ પ્રમાણેજ હોવાથી રૈયતના સુખ અર્થે યાતો સાર્વજનિક ઉપયોગી કામો તરફ વિશેષ લક્ષ રાખવા નવરાશ તો નહીં, માત્ર સંગિત વિદ્યાનો શોખ હોવાથી તે ઘણું કરી ગાન તાનમાં મસ્તાન રહી દીવાનના અનુમાને રાજ ક્રિયા કામ જોતો. રાજ્યના ચાર વિભાગ કરી ચારે પ્રાંતના પ્રત્યેક ભાગ પર એક એક સુબાની નીમણોક રાખી દસદસ તાલુકા તાબામાં આપી પ્રત્યેક તાલુકો એકએક વહીવટદારની દેખરેખ નીચે સોંપેલો. સરકારી અમલદારો ફક્ત નિયમીત ઉપજ ને હરકત ન આવા દેવી એટલુંજ સમજતા હતા. સુબેહો જોગ ન થવા

રૈયત; સૌને વાજબી ઈન્સાફ આપવો; ઘેરેર અમન. આરામ આબાદિ રાખવી; એ વિગેરે પ્રજા હિતના કામો સંબંધી સર્વે જાણતા હતા. અરે પણ! એ બાબત તેઓ ક્યાંથી જાણેલા હોય!,, જેવા રાજા; તેવી પ્રજા,, રૈયતના સુખ સંબંધી રાજાને ચિંતા ન હોય તો તાબાના અમલદારો શા માટે ફિકર કરે! નહીંજ કરે. તે મુજબ આ રાજાની વૃત્તિ હોવાથી સર્વે નોકરો સ્વછંદિ પણાથી મન ગમતા ફંદ ફરી આનંદમાં રહેતા. આ અંધેર રાજ્યમાં પ્રત્યેક કામે દામનું અને વશિલાનું જોર વધી પડેલું હોવાથી નોકરી મેળવવામાં આવતા. હરકોઈ છોટા મોટા ઉંચ નીચ કામમાં વશિલો અગર નજરાણું પહોંચ્યું કે તુરત લોકો ની માગણી પુરીથતી. એક ઇસમ પાંચ હજાર રૂપીઆ આપી વહીવટદારની જગો મેળવી થોડા દીવસ વહીવટ કરે એટલામાં બીજો કોઇ માણસ દસ હજારની રકમ આપે કે પ્રથમનાને તુરત રજા આપી પાછળથી આવનારને દાખલ કરે. તેવામાં કોઈ વશિલાદાર અથવા આપસંબંધી ઈસમ તેજ જગોની ખ્વાયશ રાખતો આવેતો કાયમ નોકરી વાળાને ધમકી આપી રાજીનામુ આપવા ફરજપાડી અગર હરકોઈ રીતે તેને ફંદામાં ફસાવી વિના કારણ ગુન્હામાં લાવી શિક્ષા દઈ તે જગોએ પોતાના માણસોને તુરત દાખલ કરવા કોઈપણ અમલદારને બીક રહેતી નહિં. આવી અન્યાઈ વર્તણુક હોવાથી રાજ્યની અંદર પ્રજામાં દુઃખના પોકાર થઈ ઠોર ઠોર કુસંપ જામ્યા; સુલેહમાં ભંગ થવા લાગ્યો; દિનપર દિન રૈયતહિતનો પ્રકાર ઓછો થયો; કેટલાક ઠંકુર.

(બખત પડે ત્યાંરા તો ગધેડું કહેના કાકા.)

ગયા: ખસેલનો તો પારજ નહીં; તો પણ રાજા કે દિવાન ના તે તરફ ન ખેંચાયાથી લોકો બરાબર છોડી પર રાજ્યમાં જઈ વસવા લાગ્યા; આ બીનાનું મુખ્ય કારણ કેળવણી. નહી એટલુંજ. રાજા જાતે કેળવણી પામેલો હોય તો તાબાના અમલદારો પણ તેવીજ રીતના મળીઆવી રાજ્ય વ્યવસ્થાસુગળિત પહોચાથી આવી દુર્દશા થાયજ નહીં. કોઈ હુશિયાર કેળવણી પામેલો ધરમ એ રાજ્યમાં જઈ લોકોને સારી સલાહ આપે તો તે તેમને નાપસન થઈ ઊલટા સલાહ આપનારાઓ ઊપર ગેર કાયદે જુલમ ગુજરી છેવટ રાજ્ય માંથી હાંકી મુકતાસુધી તજવીજ રાખે. કેળવણીને ઊત્તેજન આપવાને બદલે તેમાં અનેક પ્રકારના વિઘ્નો કરી સુધારાના કામોને ઊત્થાપન આપવામાં તેઓ પોતાની મહાની બહાદુરી સમજતા. સારાંશ કેળવણીની અસર રાજાથી પ્રજાસુધી કોઈપણ માણસપર થએલી નહીં તે ખાસ એક સુક્ષ્મ હકીગત વૃક્ષ સરખી બનાવી સુજ્ઞ વાંચનારાઓની કમળાક્ષની સમક્ષ પ્રિતી યુક્ત લક્ષ આપવા કુક્ષમાંથી નીકળેલી નીવેદન કરૂંછું.

એ રાજ્યના દક્ષિણ પ્રાંત પૈકી ખખરપુર તાલુકો ગર્દભવાડકરજી નામના પારસી વહીવટદારની દેખરેખ નીચે હતો. ખખરપુર કેવળ ગામડા માફક હોવાથી ગામડિયા લોકોપર વહીવટદાર મચકુર પોતાનો પુરેપુરો અમલ બજાવતા હતા. સરકારી કામકાજમાં કેવળ આરો આંક હતો એટલુંજ નહિં પણ સિવાય બીજી ઈતર વર્તણુંક સુધ્ધાં નામ પ્રમાણેજ હોવાથી બીચારા ગામડા

(નામ શાળામાં ને લખ્યા બાળમાં.)

ના આશુ મમજુ લોકો એને ડરીને ચાલતા. અને એ તાલુકાનો મુખ્ય અમલદાર હોવાને લીધે ગામના નાદારથી તે સરદાર પર્ય ન્તદાર સુધીમાં નિરાશા બાકી એ નરરત્નને રાજા સંપ્યાં માનતા પી ખાન ખવડાવવા સાથે તાજા બની આનંદમાં વાજા ગજાવતા, આ હર્ષના રૂપથી અને કસર વગરની મનને વીર થવાથી એ સાધુરૂપ કાગને તાબુત રૂપી બાગનો પુરો ભાગ ના ઠીક લાગ મળેલો

ગામમાં વસ્તી મુખ્યત્વે (હાલ) લોકો એટલે દેખાઈ. ક્ષત્રિ કોળી અને દુબળા તીર ભગત હોવાથી (હ) ના મોટા ભાઈ (ઘ) એ ટલે ઘેડાઓ થોડા અને છેટે હતા તો પણ તેમના કામ વિશે નહાના ભાઈઓ કાળજી રાખી તેમનું વિસ્મરણ થાડે તેવા હતા. (કકા) એટલે કોળી કુંભાર. માછીઆ. અને કણબી. સાથે ગણ હોવાથી પોતાના મોટાભાઈ (ખ) એટલે ખાટકી. ખારવા, ખોજા ખલાસી, અને, ખત્રી. એ લોકોના કામ લીધે. એક મુસલ માનના ધંધે મુખ્ય વાર ફરી (સસા) એટલે સોની અને સુથા રની જુજ વસ્તીને લીધે તેનું કામ પોતે સમાલતા. લુવાર અ ને હજામ થોડા હતા તો પણ તે આખા તાલુકાને પુગીને વા ર વધે તેવા હતા.

ગામમાં ટંટા બખેડા અનેક પ્રકારના જારી હોવાથી સુલેહ માં ઘણી ખામી રેહતી. ગામમાં સામ દામથી ભાઈના રામ રમી રહેતો પણ આમ તેમ ફરનાર કાંડા કરનાર જેવા વહીવટદારના કારભાર પર નજર ભાર અસર થઈ એમને ઉતારવા કોઈ

(ભેદ તે પડ.)

વિચાર કર્યો તે પણ એકંદર વખતે તખ્તાપર છતાં સખત રીતે કુળબુ સુત ભક્તિમાં આસક્ત હોવાથી વખત મળતો નહીં. નફફટભાઈ ચરપડભાઈ નામના એક પ્રસિધ્ધ દેસાઈ સાથે એને બાદે મિત્રાઈ હોવાથી હંમેશ તેના વિચાર મુજબ ચાલતો.

એનાવલાના બે ભેદ તેમાં અસલ જુના વખતમાં ગરિબોને “ભાઠેલા” તથા મોટા અને વતનદાર જમીનદારોને “દેસાઈ”ની સંજ્ઞા મળેલી તે પ્રમાણે સંગ્રહુ નફફટભાઈ મુળ ભાઠેલા હતા લકીન મોઢું ખાણું લખતા વાંચતા શીખ્યા બાદ હુશિયાર તરકટી અને તોફાની બનવાથી કેટલાક સાહેબ લોકોમાં પણ આગળ પડતા છેવટ મોટા કારભારને પહોંચેલો: જેથી તાલુકાના અને રાજ્યના ઘણા લોકો એને ડરતા તથા ઘણી રીતે ઓળખતા. “જે વતાવે તે ખાણું ચાલે તે ખાણું થાયે” અને “બાપના મહો બરાબ કે છૂટે” તે પ્રમાણે દેસાઈ સાહેબના કમાઈ સરખા કેટલાએક કામ ખાનગીથી નીકળી સરકારના ધ્યાનમાં પેસવાથી તેના કારભારના કારગુજરકરી સખત મજુરીની ટીપ આપી ચિચ્ય બેસાડેલો; તો પણ તેમાંથી છુટ્યા બાદ ભાઈના તરકટો અને તુફાનો કાંઈ છેક ગાઈ સરખાં બંધ થએલાં નહીં પણ ઉલટા નામ પ્રમાણે વેહેવાઈ સરખા ફુલાઈનેજ ફરતા હતા; જુના વખતમાં તખ્તે હોવાથી સખત ગપાટા મારી સપાટા સાથે ઝપાટામાં દ્રવ્યના કોથળા ભરી ખજાના મજાના કરી રાખવાથી રાજાના નામ નોકરોને તેઓને કાંઈ ખારાવી સેહુજમાં ખાંણ નાખી બાબ ચરખા બનાવી રાજ રાખતો હોવાથી એની બુધ હમેશ સાબ

(પડઘા નો કે નમસ્કાર.)

ને તાબેજ રહી આજે ભાઈ સરખો વખાણાઈ આરે તરફથી માન મેળવવો; જેથી એના કમકમાટ ઊપજાવનારા થાટ આગળ થઈને ખરા ધાટ રચવાને બીલકુલ વાટ મળતી નહીં. તેથી જીવાજના ગરીબ અને ભોળા દેશભાઈઓ સોટા લઇ આ ખોટાઈનાં. તોટા ભાગ એક સામના ધુમ્રપાનના ગોટા સાથે છુટા વિચારો કરતા, લેકીન તે સર્વે પરપોટા જેવા અને આટા મુક્ત થઈ જતા. એ નફ્ફટભાઈની ખોટી ગટપટથી લોકોને એવી ચટપટ લાગેલી કે; હવે કપટ રીતે એની સટપટ બંધ થાય તો કાંઈ પણ ખટપટ કરી આપણી લંપટ ચલાવીએ. પરંતુ જે હોંસાયને બાંધી આણી આંચ લગાવેલા કામદારોને પાંચ પેચથી ઠીક ગજેલા તે બીકને લીધે શીક શરમા બંધવાથી સર્વની છેક જરા ઠીક ખાતી તે ભાસ તેઓને વિશ્ક મુક્ત લાગતુ પણ શું કરે! ખુશામત કાંઈ સર્વેનેજ કરતા આવડતી નહીં તેથી તેમની આણી જાણીનાસૂ વિચાર પથ્થરપર પાણી જેવા થઈ નિસરણીથી પડતા તોપણ શાણી બુદ્ધિને મન રૂપિ ધાણીમાં નાખી જાણ રેહેણી સુધારવા પ્રકર્ણી મન ધરણી મુક્ત યુક્તીઓ રૂપિ તેલ ક્ષર રૂપિ ભરણીમાં એકઠું કરી, લોકાંત રૂપિ ધરણીપર મેળ વણીની કેળવણીની ભોજનની બીણી ચાળણી માફક કરી તે પણ ન સુધરવાથી તેઓના ભેજાં પર કુબુદ્ધિ રૂપિ ખુમાર વરસ્યું નાસુમાર બાંધી એ ચમાર લોકોને ગમારનું પદ આપી હદ પાર ભાવના ભાગદ ખાદ ખાદ કરવા યોગ્ય ગ્રંથમાં આણુંત ઈતિહાસ જણા ભાઇઓની સજ્જનોની પાસ પાસ જાનાર જેવા દુર્જનોનું

(નંગા ખુલાસે જોરાવર.)

કુ વિચારોનો વાળ કાઢી સુધરવાની આશાથી આ કામ આરંભન વેન કરે છે; તે તનથી મનન કરી દુર્જનને ધન અર્પ્યા વગર ફક્ત લેખથી ઉ.ખા નાઓયા મચ્યા આપવા કોઈ પણ શાચા નહીં રેશ્વા તો આ મ્હારાં ડાચામાંથી નીકળેલી વાચા ને બાચા ફળ લાગ્યા સમજી હું મ્હારા પોતા મન સાથે નાચ્યા કરીશ.

આ સુશળ કરખા ગામડામા કુશળતા વધવા ફક્ત એક નિશાળ શીવાય બીજી વીશાળ સવડ ન હાવાથી સાલસ લોકોના આળસ ભાગવા અને મનને સમાધાન આપવા ખાન પાન તથા વિદ્વાનનું ગુમાન ન ધરાવતાં નાગરોને સાન આવી બે ઘડી બાનમાં રહેવા અથવા બિનાકારણ ગામમાં ધુમ ધુમ કરતા બિચાર ધુમને માટે રીડાંગામ નીકળે તો કેટલાક ખુબ મરશે; એવા નિયમથી લોગયમ થવાના હય ગય ભાગવી કુ છંદનો ભય કઈ કુ વિચારોનો ભય થવા લાગ્યા રી અથવા પુસ્તકાલય અલ્પ વયના સુધારકોએ નીના ધાર ખડું કરી તડામાર કામ ચલાવતાં ગામડામાં ગામડાની બોલીમાં કહી આમડાનો કેધીનો તામડાનો વેપાર કરનારા મુર્ખા લોકોના પોકે પોક નોક ઝોક સાથે નિશાળના ત રેહવાર પોક સુરના પુર ભપકામાં કપમાં આપી બીજાને ભપકાવી ભમતા કતા વગતા ધુતારા સાથે લુંટારા જેવા અનાડીઓની જામટી ધાક પુડી આડી નજરે નાડી આંખે એકને ગમે કે " એ ભાઈઆ! જોની હેલા પોઈરાઓ આયો હાકી ગડીની આઢી

(નામ ભાળીને હસે ફરીને.)

આ પછી વહોરા તડી બાજુની પીચકારી વાડ ઘડી માઈગાજ કરી હે! હે! હે! હે! (આશ્ચર્ય યુક્ત હસે છે.)

પ્રસિદ્ધ ભાગપ ને પાટીઓ (પુસ્તકાલય અથવા લાઇબ્રેરી) એ નામ લખીને ગએલું તેની મધ્યની સમજીએ ખરી રીતે શબ્દના પદચ્છેદ કરી ગામ પંડીતો અર્થ કાઢવા મંડી ગયા કે "પુસ્તક વતા આલય" એટલે એતો પુસ્તકોને રેહેવાનું ઘર છે ત્યાં આપણને જવાને કશી દરકાર નથી; ચાલો આપણે આપણે રસ્તે. એમ કહી પોબાર ગણ્યાં ઘર બાર તરફ વળ્યા.

બીચારા આખડના લોકો નામને પણ પુરૂં પાધરૂં ન સમજતા, કોઈ કહે કે એતો "લાબુરી" છે; કોઈ કહે કે "લાબડી" છે અને કોઈ તો વળી "લ્હાય બળી" પણ કહેતા એટલામાં જમના પેટના ખાંડવા એટલેથી ફુટી ચેટલા સમાગતા બાટલી વાળાના શીપાઈ ગોટલી મીઆંએ લાડી આંખ ફાડી જોઈને કહ્યું કે એતો "લાય બરીગી" હૈ. ઈસમે ક્યા દેખતે હો? એ લાક બૈરી લાબે હું છુટકું જરૂર હેવે સો જાત નહીં તો મરવા મીટાવ, આવી રીતે ખાંપણ વગરનું ડાહપણ ડોળી કોળીના ઘર તરફ જતાં ગોળી સાથ્થા પેટ પર હાથ ચોળી નીચે નજીક ચાલતી એક વૃદ્ધ મંડળીનો ટોળી પધારી અક્કલ વધારી કે આ સુધારી કંપનીના મહેમાનો સારી એઓજ ઘરનારી લાઇ આપનો માગ મારી શીવાય સારી વાત ખરે ખાત બીજી નથી; માટે ખાત્રી ગણજો કે ખાત્રીનો સંપ ન ટળશે જેથી આપણે આપણી આબરૂની પુજા ખાત્રી કરશું તો માંગીક વાંગીક આનુ

(નામ ઓદાના ને કામ સોનાના)

નાંત્રીક જ્ઞાન સારૂં થશે. જાણી જોઈને પાસા જેવા બની ખાડા માં ચડા પડવાનું કામ કામ વગરનું એ તો પણ તે આપણને બાજનું નથી, માટે ચાલો છોકરાઓ જરા વિચાર કરે અહીંથી કોઈ સુધરા માનશે નહીં એમ કહી તે પણ વિચાર્યા. બાદ ચીમ બાદ કાઢી વાર વિવાદ કરતાં કુદરતી બનાવના બનાવના નહીં બાતના સાંભળ્યા છતાં ગુરુ બુદ્ધિથી સુર વીચારે જોડ ગાડી જોડ પુરતે આવે લઈ એના સેઠે કાપ્યું જોઈ કહીને એ દેશની આઈ બાઈના રીવાજે ધાઈ ધઈને કાંઈ બગાડી ગઈ તે કાંઈ જાણાઈજ નહીં. ત્યાર કેડે ચેપડીઓ લેપડી આવતા જોડા પેહેરી ૬૫ પડ ઘોડા પર બેસી હાકમ દેડા કરતાં ગરા નીચે આવી ખડા થઈ બેડા બાકડા રહી ખાડા સરખા નેવે જોતાંજ વિચિત્ર ખરાડા પડી હોઈ ને આ નવિન બહલ બદલી જગ્યે માલ વેચવા આપણે કાંઈ નાખ પડશે નહીં. માટે ચાલ? ટાલ તપી પગે ખાલ પડશે તો પણ માલ લાવતા માલ વેચવા મશગુલ કરી ગાન ગાન વગાડ સુધી વાત કરતાં ભાત ભાતના ગામોથી બાથ ભરી આવીએ એ વિગેરે બબડીને ગબડી ગયા પછી આખિર તરેહના કુરછ કરી કવરછ બની મરછ જેવા કચ્છની કે જેવા વક્ષ સ્થળો દક્ષતાનું દુર્લક્ષ છતાં લક્ષ ગદ્દાસના પ્રભાવે જોડા તથા પાગડી ને કાગડી ઊંચી નીચી સમારતા કુરણી પાણું કરનાર ઝટણી ખાડ પટ પટ મોડે ને ચટપટ જોડે ઝટપટ આવી ચટપટ કરતાં લટપટ સાથે ગટપટ કરવા મંડ્યા કે આપણું

(નાણાંની સુક છોરો બગાડ કરે.)

ઉછરેલા પુત્રને આ સુનહેરા પંથમાં રાખવાથી બાપ ગોળી
આપ મારેલા રાજ બાપનો આપેલો વખત આવે,
માટે શાણા હોતો તેઓને એવા માગી ખરના ખાસા બતાવી બા
રણા ઉદાર આ ધિંગાણામાં વગરણા જેવા થતા સારૂ એ હતાનું
બાર શરૂ વાતથીજ લાવશો ? આ તે રીતે મોઢાના ખાંસા તાણ
વગાડી વાંસા ઠોકી પાસા પકડી રમતગમતમાં છોકરાની ઈચ્છાને
નિરાશા બતાવી છકડાને તીકડે અસાંકેલા તમાશા કરી ઘે.
ઘેલા ગેલા જેવા ખુલા હાથ કેલા ખાતા બજારમાં સપાટા
સાથે જઈ ગૂહક પટેમાં ડી ખપારમાં પેશી જવાથી બ
આવતા છોકરાના વરીલા કની રીતે નું ચાલતાં તો પણ ધણી
જણાની બાથી ગોઠવણમાં બેગી રહેતા.

આરોપ લામપ્રગીમાં નવતાક લોકોનીજ વસ્તી હોય એમ
આરતીકગા ભણનારે વારતનીકમાની ભરતી આત જાતમાં
ખરતી મળશે જાણી પેહેલેથીજ નારવી પકડેલી.

લામપ્રગી સાર્વજનીક ઉપયોગી છતાં ખુન ખાનાગાઓને શુભ
જેવી લાગી, તે સ્થાપન કરવામાં મુળ ઊપા કુળ પૈકી બે જણા માણ
નગરના મોતી દાણા સરખા ઘણા શાણા અને તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ
પૈકી એક વિસાંશણ લક્ષ્મણ નામનો સુલક્ષણી દક્ષણી બ્રાહ્મણ
ઓડીટરમાં મુખ્ય થઈ સભાસદ પૈકી ગામે વસાવત થએલા
જમીદાર સ્થાપણ જાણનાર કસાયલી બુદ્ધિનો દેસાઈ બેસાંઈ
ભાઈ પ્રમુખ મંડળ બની પોતાની ઊમ્મર શીપાઈ સાથે
કમર બાંધી બૉમ્બેમાં આ રૂડી વખા બકરી આબાદીની [illegible]

(નીમાજ પરનાં મસીઃ વળગી

ખતં આપતો હોવાથી લાંચખોરીની એમાદ ફાંદી તુટે તો પણ તેને માંદી નરાખતા ચાંદી ચુસ્ત સાંધી નાખતો. કારણ ખરે ખર ચોક કલ્યાણુંયે એ હદે ગ્રહોપોએ સ્વગ્રહ છોડી દુરાગ્રહ થી આવાંચન ગ્રહ સ્થાપેલું છતાં તેનો નીગ્રહ લોકાગ્રહથી અમગ્ર મૃગજળ વત થએલો તે ઘણી મુદતે એકાગ્ર ચિત્ત ચાગ્રણીઓ કરેલો.

ગામ લોકોના મનો વિકાર અનેક પ્રકારથી સાકારમાં લાવી કોનો આકાર નહીં લેવા રૂકારઆપી સત્કાર સાથે ચમત્કાર જોવા નાદ! નાનેઆ પુસ્તકાલયની નજરમાં લાવવા ઘણી તાન તોડના લેકીર તે કોઈના ધ્યાનમાં ન આવતાં ઉલટા ગુમાંન સાથે અપમાન કરાવી ચુંટણીમાં નષ્ટ ભાગ રહેલા ધષ્ટ પુષ્ટ કુચિષ્ટ ચોરોએ ઘરેહવાર ચેષ્ટાથી લેવટ અમલદારોની નીષ્ટા ખષ્ટ છતાં કુસ્ટ બનાવી સર્વેના ઊપર કુસ્ટની વ્રષ્ટી કરાવી આખર પોતે પણ પદ ભ્રષ્ટ થએલા તે વાચકોને સ્પષ્ટ જણાવું છું.

આ લાંચખોરી શરૂ થયા પછી રા૦ નારુભાઈ થરપડભાઈની કંપનીને ઘડીનો જંપ નહીં વળતા અમલદારો સાથે જાદે સંપ રહેવા ખુશામતી ચંપી ચાલુ કરી. આ દેસાઈ ગામમાં મુખથી ગોપીના કૃષ્ણ જેવા હોવાથી ઉષ્ણ કાળમાં વિષ્ણુ સ્વરૂપી જીષ્ણુ સ્વામી સરખા અમલદારોની કામતૃષ્ણા મંડી કરવામાં એનાં જવાહરી હોવાથી દરબારોમાં ઘણું કરી એનાજ ભાર જોરમા વેચાતા તેથી એભાંડભાર હંમેશ ઘણો ફુવવાને ખુશીથી ઈતર ચાકોને ગ્રામ લેવા દુપણો આપના ખાઉ પગ રાખરો નહીં.

(પેમજી જાણે ને પેમલો સુતાવડ આમ.)

જીલાદાર વિગેરે મિત્ર સભ્યો માનેલ પવિત્ર અમલ-
દારોને કવિત્ર સમજતી ટુંક વખતમાં એવી ફુંક મારતો કે
આ લખપ્રરીનાં આમ માથે જમાત તમામ લોકો ઈમાનવગર
ના બેઈમાન જેવા ગુમાન ધરતી. નીચ માન જરૂર રાખી દરદ
દીને પોતાનું નગારૂં બજાવી લોકોનું દીલ ખાટું કરવા જાણે
હુશિયાર જેવા બનેલ કે માટે બીજું કાંઈ પુરૂં પાડવું થાતો સાર
આ ઉપરથી મીરતમ મહેતાજી કુંવરજી મેનુકકા વાત જાણી દેસાઈઓ
ને સાથ રાખી લાત ભાતના વિચાર કરી કેમ ગામમાંથી
અરે! ખાન લાલ મારતા ખાધ ભીડી જાત ભાતના નખરો કરી
મરકટો જેવા ફુદી ચુંટને યાદ ન કરતાં કરતા ભેદ સભ્ય: ઊ-
ડીને જાત પડી પોતાની ગતી ફેરવતા થયા.

મોટા ગાંડાભાઈ મુરબ્બાબ નાનાં ઉંમરા જેવા માથે ગોળા
ગાળા ખાતા સભ્યો પોતા મારફ વખતે શાંત મનથી પ્રાંતના સુભા
શાંતોની સાથ આક્રાંત કરતાં ની વાત ઉકાળ છોકરી ખંડણીમાં!
આક્રીન આરામ ગાડીના ભાંડા પડાવી તંબુને ઉભા આપતા
એવા ગામના હાણા પાસે છાણા થાપતાની કારણ પછી જગ્યે
પીંજણા કરી પડતથી ઉપર રાજ દેસાઈજીએ ટાંગા ફુલાં નાખી
અથાણા પાપડ વગેરે અનેક વસાણા લાવી ઘેડને ચણા
ચવાવતામાં પણ કંઈ ખણા નગરમાંથી ભાન વગરના નાદાન
અમલદારે તેને ઘણા શાસ્ત્રોમાં લખી ગીતાજનાને મેણાં મારી
પીરસી ગાણા પાડવા પછી એ દેસાઈ જાણે પારસીની આરસીનું
તેજ ઝબકા વારસી!

(આવજે કુતા મેરે પાંવકું કાટ મેં દવા જાનતા હું)

જંગલ સરખો ખાલી બંગલો મંગલ દાયક પુસ્તકાલયે અટોપવાથી સરકારી બીસ્માર્ક જેવા તીસ્માર્કો અને કલાર્કોને જગોના વાર્ષીક માર્કો ઘટી જવાનું ભીશ ઝાસી એ મકાન વાલી જગા ખાલી કરાવવા ગાલીચાની ખુર્ચીપર બેઠલી મુર્તીને સુર્તી આપવાથી સ્ફુર્તીમાં લઈ ધુર્તી ઘુકત સુબા પુરતા કુર બની શુર બતાવી બંગલાથી દુર થવા સેક્રેટરીને નોટીસ કરી તોંપણ તેણે એ ટીસ બર કાગળથી ચીસ ન ખાતા માલીકની રીસ હોય તો તેની નોટીસથી વીસ દીવસમાં અમે ડીસમીસ થઈશું એવું જાહેર કરેલું; કારણ ભાડે રાખેલા બંગલા માટે એ લોકો ગમે તેટલા બરાડા પાડે કે તાડે તોપણ મુળ માલીક પાસે તેને આડે આવી નડે એવા મ્હોર શીક્કાના પેર રુખ હોવાથી બાકુતને જોરથી કાઢે એવો ભરોસો ન હતો.

એટલામાં ભટકરાવ નામે શેણવી જાતના કંટક ઈજનેર ચટક કરતાં આવી વાર્ષીક ઊતરવાની જગોની ત્રુટક જોઈ ખટક રાખી ચેટક કરવા એક યાદીપટકી સુબા સવારી હજુર પોક મારી કો પારી રસ્તે જતાં મ્હારી નજરે સારી રીતે રખાવેલું બારી વાલી પેજારીનું સાર્વજનિક મકાન દાન નહીં આપતાં ફકત રુખ રુખ માટે વિદ્વાન બ્રાહ્મણને સોંપેલું, તે ખાન પાન અર્થે રકમ ઊપજાવવા કમ ત્રુકમ વાળાએ ભાડે આપવા ઝખ મારી એ કાંઈ સારી વાત કરી નથી, માટે પ્યારી યાદીની વાણી શાણી સમજી આ આણી બાણીની વેળાં જાણી થણીજ ઉતાવળે લાયબ્રેરી કીણી અણી સાથે ખણી નાંખશો. એમ લખી સુખી થવા મુખી દેસાઈ ને ઘેર આપી સ્વારીએ પાન સોપારી ચાખી લાંજ પધારી નાંખી.

(વરસ દહાડે પઈ ને ખાવું પીવું મફઈ.)

દર્મ્યાન ઊંચ મુચ સુચના પાછળ મુકામ કુચ કરતાંગળાં મા ઘુઘરમાળા ઘાલેલા નીળા રંગના બળદની ગાડીમાંથી પરીક્ષા લેવા વાળા શાળા ખાતાનાં ઈન્સ્પેક્ટર બાળાશંકર કાળા ડગલા ને ધોળા ધોતીઆથી બુટ બ્રાઉન સાથે એક આફીનથી માથે હાથ દઈ કડાકુટ કરતાં એકદમ કુદયા કે અમે વિચાર બુધ્ધિ વાળા જાદા વર્ષથી એ કરતા આવેલા મુકામ છોડી બીજા સાદા ઘરપર ફીદા થઈશું નહીં. આવા ફાંદા યુકત વિચાર મિ૰ દેસાઈજીને ઘણું ઊમદા લાગવાથી તુરત બળદોને ગોદા મારતા સમજાવતા તેમન ગાડી પોતાની વાડીમાં છોડી માળની બીજી મેડી પર તેમને પણ સુવાડી બાદ કુવાડીના ઘાવ સરખી લાગતા તાવની એકંદર બીના સાવ બની વિલક્ષણ હાવ ભાવથી દર્શાવાવ પ્રમાણે બનાવી લાવ લશકર સાથ આવેલા સર્વે અમલદારો આગળ રાવ કરી આ દાવાન ચુકવા અછી તરેહની સમજ આપ્યા પછી તેમના પેટ નેપચ્યુ મગજના લાડુગીમિટ આપીમોરા શેઠજેવા ફુલાવીને ખુલાવ્યા.

આખર આ ખર જેવા જરની લાગથી નીચું જોનાર એકંદર અમલદારોએ એક મતથી સત્ત છોડી અસત રીતે મૂત યુકત વિપ્રને સુપ્રત કરેલો બંગલો અપ્રતીમ બોધે કૂત્રમ કરી ભાડુતને કાઢવા કહ્યાથી પ્રથમતો વાઢવા જેવું ધારી ચલ ગાઢવાઓ! કરી વાસ્તવીક હતું માટે માન્યું ન માન્યું કર્યું. ત ઉપરથી દુરાચારી કામદારોએ અવિચારી હુકમોનો અમલ બ્રહ્મચારી ઊપર જારી રાખવાથી છેવટ નીરાધારી આચાર્યએ કાયર થઈ આવેલી વારી વીશ લાચારીથી સેક્રેટરીને નમ્ર અરજ ગુજારી કે, વિના કારણ આપની જોરા જોરીની મારા ભારીમાં

'(નામ કાજીના નેકામ પાજીનાં.)

મને અદાવતથી પદાવી વીંધા લઈ ખોટા ફાંદામાં નાખી અમલદારો, મ્હારા સાંધા ભીંધા કરશે; માટે દયા લાવી માયા સાથે મારે કામે આડે ન આવના ભાડાની જગા ભગારુ પુરૂ થતાંજ વગર મુરતે લીધેલી આપ પુન્ત રહેત સુગત બદલ્યા શીવાય પરત સોંપવા તુરત કૃપા કરશો કે ગરીબ પર બપાયએલા અધીકારી ધરખાઆપતા મટશે.

આ તરફ અમલદારોએ પોત પોતાના શીપાઈ સાથે થોડી મુદતમાં જગા ખાલી નહીં કરશો તો અનેક દગા કરી ગામમાંથી ભગાવીશું એવા તગાદા શરૂ કર્યા.

આ મુજબ એકંદર પ્રકારથી કામદારોને ધિક્કારી "ઉતાવળા સો બાવળા" અને "ધીરે સો ગંભીર" એ કહેવત પર આધારે રાખી સર્વેના એકજ મુદ્દ મત દીઠાથી ધીરજ ના મીઠા ફળ ચાખવા આશાથી પ્રથમ વિચાર પુર્વક ગમ ખાઈ ધમ નમ ચાવતા સમ સાથે દમ પર રહી લાચારીથી પથારી ઉઠાવીને સર્વે કુ કુથા મીટાવી ઈજતને ધકકો ન લગાવતાં બુકો વીગેરે એકઠું કરવાનો હુકકો છોડી થોડા દીવસ માં સ્પેશીયલ કામદારો નાશી ગયા બાદ ખાશી રીતે વાશી હકીકત વીશે બ્યાશી કલમની સર્વે રાશી બીના ફરમાશી લોકોની સહાયથી તૈયાર કરી ધજાની રીતે રાજા પાસે વાજા ગાજા સાથે જઈ રજા લઈ મજામાં સર્વે ને સજા મળવાના હેતુથી પ્રજા સાંભળતાં કાચી હકીકત ભાત શુકન નાચીને વાંચી સંભળાવેલી સુચ રાજાએ વિચાર અંતે સાચી જાણી જેલમાં ખેંચી ઘાલવા બારનો ધંધો થતાંજ વારંટો કાઢી ટંટો કરનાર મોટા જંટલ મેંટોને ઊંટોના સ્વાર સાથે ટોટો ઝાલી તેડાવ્યા, બાદ સાખશી સાથે ચોકશી ચલાવતાં બીકુ શી?

(રાજાને ગમી રાણી ને છાણા વણુતી આણી.)

મહારાજાને પણ બબ્બે દીવસે તાજા ખાજા ખાવાનો વખત આવ્યાથી ખાજા ગજાવનો રાજી થઇ હાજી હાજી કરનાર પાજી લોકો વીશ સાજી રીતે બાજી જેવા તખ્તે બેશી સખ્ત તપાશ અંતે કાંજી ખવરાવવા સોજી રીતે આ નાનકાગ્ની જેબલંગુ ન્હાનો ફૂપાશીનેબલ ઠરાવ કર્યાનો ખપ પુરતો ઊતારો નીચે મુજબ.

મુકર્દમા નંબર ૫૧૦ સંન ૧૨૮૮ નવાબી.

1. લક્ષ્મણરાવ વીચક્ષણ, લાયબ્રેરીના સેક્રટરી રેહેવાશી ખાખરપુર.
2. ભિકડરામ તપકીરજી લાયબ્રેરીના બંગલાનો માલેક રેહેવાશી સદર.

1. નફ્ફટભાઈ ચપ્પડભાઈ દેસાઈ. રજો ગર્દ્ધવજી કુકરજીપારશી વકીલટદાર. રેહેવાશી સદર
3. ગાંડાભાઇ મુરખદાસ સુબા પ્રાંત દક્ષિણ રેહેવાશી કસ્બે કુજાત.
4. ભટકરાવ પડતરાવ સબ ઈજનિયર દક્ષિણ પ્રાંત રેહેવાશી શેહેર દુર્ગુણીયા.
5. બાળાશંકર પાડાભાઈ શાળાખાતાના ઈન્સ્પેકટર રાજ્ય ખાટપટપુર. રેહેવાશી સદર
6. ટીકોજી ભીકોજી દક્ષણી બ્રાહ્મણ રહેવાશી મોજે કંગાલપુર. તાલુકે સદર.

ગુન્હો સ્વરાજ્ય ફોજદારી કાયદાના ઠરાવ ૨૧૫ના અંક ૯૫-૮૯-૯૨-૯૪-૧૦૨-૨૨૫-૩૫૨-૪૫૪-૫૨૭-૮૨૦ તથા ૯૮૫ની પેટાભાગ ૩ ની વ્યાખ્યા ૭ મુજબ.

(જાતનો ગયો પણ કામમાં સીધો.)

છેવટ ફેંસલાનો તાંત્રીક સાર.

પુરાવાનાં એકંદર પ્રકારથી ગુન્હાનો આકાર સાકાર રૂપે વિકાર રહીત ઝણકાર સાથે આરોપીઓ ઉપર સાબીત થઈ ખડો થવાથી નીચે મુજબ ચડો ઠરાવ કરવામાં આવેછે કે.

નંબર ૧ના આરોપી દેસાઈ પ્રથમ કારભારી છતાં દરબારી શીક્ષા ભોગવ્યા બાદ ઘરબારી બની હાલ પાછા આ ગુન્હો કરવામાં મુખ્ય અગ્રગણ્યછે માટે એકંદર કુટુંબ સહ એ જમીદાર ને આરાજ્યથી હદ પાર કરી એની મીલકત તમામ હરાજ કરી સર્વ ઉપજ સરકાર ટ્રેઝરીમાં જમા કરવી.

નંબર– ૨–૩–૪–૫ના આરોપી અમલદારો છતાં પાચ પાંચ વાર દંડને પાત્ર થએલાનું જુના દાખલાથી જણાયછે તો પણ એ લોકોએ પોતાની બદચાલ અદયાપ ન છોડવાથી પ્રત્યેક રૂપિયા દસ હજાર મુજબ દંડ આપી તથા દરેક જણ વરસ ચઉદ સખ્ત મજુરી સાથે કેદ ભોગવે. અને દંડ ન આપે તો બીજી વરસ ૭ આસાન કેદ ભોગવે.

નંબર ૬નો આરોપી હદ્દા ભાગમાં ચાડી ચુગલી કરી ઉપરના ગુન્હામાં શામેલ હતો માટે રેહેમીયતી ઠરાવ કરવામાં છે કે આરોપી મજકુર આ વખત ફકત રૂ૰ ૫૦૦) દંડ આપે અગર દોઢવરસ આસાન કેદ ભોગવે.

સરકારી નોકરોને આજ મીતીથી બર્તર્ફ સમજી તેમની પાસેથી શીલક સાંકલી સુદ્ધાં તમામ ચાર્જ તપાસી લેવો. ફરીઆદીએ નુકસાની બદલ રૂ૰ ૭૪૨ા =ા ૧ાાનો દાવો કરેલો તે દંડની

(જાણુાવે માંદા ને છોકરાંનાં વાંઝા-)

રકમમાંથી વસુલ લઈ સરકારના ખાનગી નજરાણા ખાતે જમ કરી ફરીઆદીની પાવતી લેવી લાયખરી એ સર્વજનીક ઉપયોગી છે માટે ફરીઆદીની ખુશી હોય તો ચાલુ રાખશે,

ઉપર મુજબ ઠરાવથી સખ્ત કરી જેલની મજા લેવા રજા આપ્યા બાદ થએલો દંડ જોઈ બંડ ખોરોના દીલમાં કંડ છુટયા કે આપણી આબરૂના ઝુંડ કાઢવા ગજાએ વિના કારણ મુંડયા પણ શું કરે ? દુરસ્તી માટે અપીલની કુસ્તીનો રસ્તો ન હોવાથી એ મસ્ત લોકો સુસ્ત બનવાને લાયે ઠાવની દરખાસ્તો ગરત રીતે બીન ખાસતથી બજાવતાં જરા પણ ખસ્ત ખાધી નહીં.

આ વૃતાતનું મતાંત સમજી સારા લોકોએ એવા ઊત્તમ ધારા રાખવા કે કોઈ વાર ગરા માફક જુઠા કલહથી મારા મારનો વખત ન આવતાં સાર વાર કરી પ્યારા કામોને અકાગ ન થતાં ઉત્તેજન મળવાના વાગ લાવવા જેથી આપણી જન્મ ધગ પણ ખરા પ્રેમથી ખુશીના રહે આ સ્વલ્પ બાબત વિશે હું અલ્પમતી નીર્વિકલ્પ રીતે સમજાવવા બાલકુલ શકતીવાન નથી તો પણ એ સમંધી માત્ર મારા મનના ઊભરાની પ્યાસનો તનમાં સમાસ ન થવાથી જુજ પ્રાસ યુકત શબ્દનો ઇતિહાસ યથા મતી જગ પતીની આપેલી કુદરતી શકતી યુકત જુગકતીથી રચી સુચીત્તે નીચીંત બની અચિંત શ્રીની સહાયથી ચિંચિત વિચાર ન કરતાં અનાચારનો સંહાર થવા બહાર પાડયો છે માટે અદ્ભુત રીતે જગત સુત્ર ચલાવનાર સાક્ષી ભુત ઈશ્વર સર્વેની કુબુધિ કાઢી સુ બુધિની વૃધિ કરો. તેમંયાઓ. તથાસ્તુ. અસ્તુ; અસ્તુ, અસ્તુ.. ॥છા॥ ॥છા॥ ॥છા॥ છા॥

પ્રથમ ભાગ સંપૂર્ણ તા૦ ૮. ૨. ૮૬.

(

સ્ફુટ વિશય.

વિજય વાણી.

શાર્દુલ વિક્રિડિત.

પોતાની જીભ એજ્યિ આ સુરી જિવો મળે ખતા ખાય છે;
જ્યારે છેક નિરાશ થૈ સમજતા ત્યારેજ પસ્તાય છે;
અૌ અંગ પતંગ ભંગડ જિવો માયા બળે દીપકે;
વાણી વીજય અંગ કોક વિરલા સંસ્કારિ ચેતી શકે. ૧

કવિત

સજ્જનસહૌ સારા કામ કરો પ્રીતે રાખીહામ.દુનિયાંતો દામઅને સ્વારથ ની સંગી છે; ગમાર પગાર લાવે માન દે તેન બોલાવે, ભણેલો જો ન લાવે ભાવે કહેશે એ એ ઢંગી છે; માથે જઈ એ મ્હોટા કાજ ફાવ્યા તો કહેશે શાબાશ, જો ન કદિ ફાવ્યા તેમાં કહેશે એતો ભંગી છે; વજય રહી વિવેક કરવું સારૂ લાગે તે, એતો બાકી કહે ગમે તે દુનિયાં દો રંગી છે. ૨

દુર્ગ કાવ્ય કુસુ માંડું કુચ, ઊખ કોર ત્યોં સાર;
તન મન બાની તુલસી, દલ ભલ કોમલ પહ ચાર ॥૩॥

(કવી વિજયાશંકર કેશવરામ ત્રીવેદી,)

કાવ્ય કૌસ્તુભ પ્રથમ ભાગ

સોરઠા.

આંખે કમળો હોય, પેખે તે પીળું જગત.
નિયમ વિશ્વનો સોય, આપ ભલા તો જગ ભલા. ૧
દાના દેખે દક્ષ, જુઠો તો જુઠો જુએ,
લુચ્ચા લુચ્ચાઈ લક્ષ, આપ ભલા તો જગ ભલા. ૨

(કવી બુલાખીરામ ગુલ્લુ ભાઈ દ્વિવેદી.)

નબુ કવિતા.

ભુજંગી છંદ.

કરો સંપ દેગી થશે લાભ મોટો; કહે કો કુસંપો જનો ભલિ ટોટો
હળીને મળીને કરો રોજગારો; સદા સુખમાં તો જશે દીન મારો. ૧.

(નરભેરામ મંછારામ. સુરત)

॥ શ્લોક ;॥

ત્યજે દેકં કુલ સ્યાર્થે ગ્રામ સ્યાર્થે કુલં ત્યજેત્ ।
ગ્રામ જનપદ સ્યર્થે આત્માર્થે પૃથ્વીં ત્યજેત ॥૧॥

(વૃધ્ધ ચાણાક્ય)

ભાષાંતર દોહરો.

એક તજી કુલર ક્ષવું, તજી કુલર ક્ષવું ગામ;
ગામ ત્યાગ કરી દેશને, ભુમિ નિજ કાજ તમામ. ૧

(ભટ બાળકરામ નંદરામ કસ્બેમાંડવી.)

દોહરો.

જ્ઞાની કે અજ્ઞાનિ જન; સુખ દુઃખ રહિત ન કોઈ;
જ્ઞાની ભોગવે ધૈર્યથી, મુર્ખ ભોગવે રોઈ. ૧

(વડોદરા સ્વદેશ હીતેચ્છુ.)

ભર્તહરી કૃત શ્લોક.

વરં ગહન દુર્ગેષુ ભ્રાન્તં વનચરૈઃ સહ, ।
ન મૂર્ખ જન સંપર્કઃ સુરેન્દ્ર ભવને ષ્વપી ॥૨

ભષાંતર.

અર્થ. અગઘડ જંગલોમાં વનચરો સાથે ફરવું તે સારૂં;
પરન્તુ મુર્ખ માણસનો મેળાપ ઈંદ્ર ભુવનમાં પણ સારો નથી. ૧

(માધવરાવ હરિનારાયણ વ્યાસ.
કલાર્ક; સુરત કલેક્ટર.)

સંપુર્ણ

જાહેર ખબરો.

વસાડકરો   વિચાર આપો   વશીકરો

(૧) એલ. એલ. બી. નું (૨) કંજુસ નામનું (૩) પથરાએ ખાવાવિષનું. (૪) પંડમમાં ફોજદારનું (૫) નગરશેઠનું. એ પ્રમાણે રમુજી ફારસો થોડી મુદતમાં છપાઈ બહાર પડશે; અગાઉ રાખનાર પાસે પ્રત્યેકના ૪ આના પોસ્ટેજ માફ. પાછળથી કીમત પોસ્ટેજ વધારે. દસ પ્રતે એક પ્રત ભેટ, શોકીન ગ્રહસ્થોએ કિંમત ન મોકલતા નામ નોંધાવવા ત્વરા કરવી. મુકામ કરંજ પરગણા પ્રાંત નવસારી

વ્યંકટેશ બાબુજી કોઠારી
પુસ્તક કર્તા.

મુળ કીંમતથી અડધી કિંમતે.

વિજયવાણી.

આવૃત્તિ બીજી. વિસ્તારપૂર્વક ટીકા સહિત પુષ્કળ વધારા સુધારા સાથેનો સર્વને ઉપયોગી ગ્રંથ સુરત વાસી કવી વિજયાશંકર કેશવરામ ત્રીવેદીનો બનાવેલો; કીંમત મુળ રૂા ૫ રોકડ કરવાથી હાલ અડધી કિંમતે વેચાય છે. સુજ્ઞ જનોએ આ તક ખોતાં ફક્ત રૂ૦ ૨॥ મોકલી ગ્રંથ કર્તાને અગર મને જણાવવું. હવે થોડી પ્રતો બાકી છે.

કરંજ પરગણા પ્રાંત નવસારી.

વ્યંકટેશ બાબુજી કોઠારી.

" ફારસ સંગ્રહ " અમુક કારણથી બહાર પાડવાનો વિચાર હાલ તહકુબ રાખ્યો છે.

વ્યંકટેશ બાબુજી કોઠારી.
ફારસ ૭ ના કર્તા.